

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI ISH O‘RINLARINI YARATISH YO‘LLARI

Suyunov Dilmurod Xolmurodovich,

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi

iqtisod fanlari doktori professori

Meliboyeva Sevara Golibjon qizi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktab,

tinglovchisi

Annotatsiya: Maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ish o‘rinlari yaratishdagi roli, O‘zbekistonda mazkur sohaning hozirgi ahvoli hamda ish o‘rinlarini kengaytirishga qaratilgan ustuvor chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Shuningdek, OESR davlatlari tajribasi asosida taklif va tavsiyalar bayon etiladi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, ish o‘rinlari, KO‘B, OESR tajribasi, O‘zbekiston iqtisodiyoti, ish o‘rinlari yaratish

Annotation: This article analyzes the role of small businesses and private entrepreneurship in job creation, the current state of the sector in Uzbekistan, and priority measures aimed at expanding employment. It also presents suggestions and recommendations based on the experiences of OECD countries. In the global economy, small and medium-sized enterprises (SMEs) constitute 90–99% of all enterprises and employ at least half of the working population, acting as the main driver of new job creation. According to OECD data, in some countries, 60–70% of new jobs are created by SMEs.

Keywords: small business, private entrepreneurship, employment, SMEs, OECD experience, Uzbekistan's economy, job creation

Jahon iqtisodiyotida kichik va o‘rta biznes (KO‘B) korxonalari korxonalar sonining 90-99 %ini, band aholining kamida yarmini tashkil qilib, yangi ish o‘rinlarining asosiy drayveri bo‘lib xizmat qiladi. OESR ma‘lumotlariga ko‘ra, ayrim mamlakatlarda yangi ish o‘rinlarining 60-70 %i aynan KO‘B hissasiga to‘g‘ri keladi.

O‘zbekistonda kichik biznesning hozirgi holatini taxlil qilganimizda, bugungi kunda, xususan, 2024 yil yakunida respublikada faoliyat yuritayotgan kichik

korxonalar va mikrofirmalar soni 358,1 mingtaga etdi, 2024 yilning o'zida 77 mingga yaqin yangi kichik biznes sub'ektlari tashkil etildi. Shuningdek, «Oilaviy tadbirkorlik» va «Har bir oila — tadbirkor» dasturlari doirasida imtiyozli kreditlar (UZS 1,5 mlrd gacha, 6 oylik imtiyozli davr, stavkalar Markaziy bank stavkasi + 4 %) ishga tushirildi.

2025 yil 1-choragi holatiga ko'ra, kichik biznesning sanoat qiymatidagi ulushi 28 %, xizmat ko'rsatish sohasida 52 % ga yaqinlashdi. Mamlakatimizda ish o'rinlarini yaratishga qaratilgan ustuvor yo'nalishlarda imtiyozli mikrokreditlar, biznes-veterinariya tijorat banklari orqali qo'shma portfellar Korxonalar soni va ish o'rinlari 15 % ga ko'payishi rejalashtirilgan.

Imtiyozli mikrokreditlar, biznes-veterinariya tijorat banklari orqali qo'shma portfellar Korxonalar soni va ish o'rinlari 15 % ga ko'payishi ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Xorij tajribasi bilan qiyosiy taxlil qilganimizda

Evropa Ittifoqi mamlakatlarida KO'B korxonalari 100 mln kishi bandligini ta'minlaydi, YEI «Single Market Programme» orqali mikromoliya va sanatsiya fondlarini qo'llab-quvvatlaydi. Mikromoliya, sanatsiya (qarzdorlikdan chiqarish) va investitsiya fondlarini qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu dastur kichik biznes uchun yangi bozorlarga chiqish, raqobatbardoshlikni oshirish va raqamlashtirishni rag'batlantiradi. AQShda SBA kredit kafolatlari va SBIC fondi 2024 yilda 9,8 mlrd dollarlik investitsiya yaratib, ko'plab startaplar orqali ish o'rinlari yuzasidan tizimli monitoring o'rnatgan. SBA kredit kafolatlari va SBIC (Small Business Investment Company) fondi orqali 2024 yilda 9,8 mlrd dollar investitsiya yo'naltirilgan. Startaplar orqali ish o'rinlarini yaratish va monitoring tizimi yo'lga qo'yilgan. OESR milliy dasturlarida ish o'rinlari yaratish uchun soliq krediti (tax credit for new hires) va «Skills-First» modellari samarali ekanligi qayd etilgan. Tax credit for new hires (ishga yangi qabul qilinganlar uchun soliq imtiyozi). "Skills First" modelida Yoshlar va ishsizlar uchun zarur ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan. Ish o'rne talablariga moslashuvchan kadrlar tayyorlashni rag'batlantiradi.

O'zbekistonda Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish, ayniqsa, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, raqamli infratuzilma va ta'lim islohotlarini uyg'unlashtirish orqali 2025-2027 yillarda kamida 500 ming yangi ish o'rne yaratish imkonini beradi. Mazkur maqsadga erishish uchun davlat, xususiy sektor va xalqaro tashkilotlar o'rtasida hamkorlik mexanizmlari yanada mustahkamlanishi lozim. Buning uchun avvalo, Maqsadli sektorlarni tanlashda agrar-qayta ishlash, logistika

va IT outsorsing sohalarida maxsus grant va kovorking markazlarini kengaytirish. Shuningdek, yagona tadbirkorlik portali 2.0: litsenziya va ruxsatnomani onlayn berish muddatini 24 soatdan 4 soatga qisqartirish. Mikrofinans institutlarini diversifikatsiya qilishda xususiy mikrofinans kompaniyalari uchun kapital talabini pasaytirish va blokcheyn asosidagi kredit skoringini joriy etish. Ta'lim-ish o'rni mostlashuvi: kasb-hunar markazlari bilan korxona-kollej dual modeli; har yili 50 min talabani amaliyotga jalb qilinsa hamda Eksportga yordam markazlarini kichik eksport-sigorta jamg'armasi orqali valyutaning himoya mexanizmlarini yaratishni keng joriy etish maqsadga muvofiq bo'lar edi.

Xulosa qifatida ta'kidlashimiz joizki, O'zbekistonda kichik biznesning qo'llab-quvvatlanishi – global tendensiyalar bilan uyg'un. Imtiyozli mikrokreditlar va banklar orqali qo'shma moliyalashtirish mexanizmlari xorij tajribasiga yaqinlashmoqda. Shu bilan birga, kadrlar tayyorlash (Skills First), startaplar orqali yangi texnologiyalarni tatbiq qilish va davlat kafolati ostidagi investitsiyalar ham bu yo'nalishda rivojlanishni ta'minlaydi.

REFERENCES

1. Agentlik hisoboti: «Kichik tadbirkorlik ko'rsatkichlari — 2024»
2. Xolmurodovich S.D. Global iqtisodiyotda barqaror biznes modellarini shakillantirish, ijtimoiy mas'uliyatning ahamiyati //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 84-88.
3. Xolmurodovich S.D. Global iqtisodiyotda barqaror biznes modellarini shakillantirish, ijtimoiy mas'uliyatning ahamiyati //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 84-88.
4. Suyunov D. X. Kichik va o'rta biznesda yoshlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari: loyihaviy yondoshuvlar va samaradorlikni baholash //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 79-83.
5. Suyunov D. X. Scientific and theoretical approach to the implementation of digital transformation of corporate governance in joint-stock companies// Actual problems of business development and entrepreneurship in the digital economy, international scientific and practical conference. 2022.12.23
6. Suyunov D. X. Kichik va o'rta biznesda yoshlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari: loyihaviy yondoshuvlar va samaradorlikni baholash //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g'oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 8. – S. 79.

7. D.D. Suvanova. Digitalize enterprise business processes methodological approach. Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research. Volume 1, Issue 9, December, 2023 ISSN (E): 2938-3811.
8. D.D. Suvanova The digitalization of business processes itself scientific approaches to the characteristics. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences. Volume: 19 December 2023.
9. D.D. Suvanova. Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali. Elektron nashr.. 2024-yil avgust. № 8-son. 277- sahifa.
10. Suyunova D.D. Rakamli korporativ boshkaruvni joriy etishning ilg'or xorij rivojlangan mamlakatlar tajribasi va ijobiy tomonlarini joriy qilish. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2552/2376>. 2025, fevral.
11. Suyunova D.D. Rakamli iktisodiyot tizimi iktisodiyotni rivojlanishining elektron mexanizmi. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2559/2375>. 2025, fevral.
12. Suyunova D.D. Factors affecting the digitalization of corporate management in joint joint stock companies and scientific approaches to risk assessment. "Ekonomika i sotsium" №11(126). https://www.iupr.ru/.files/.ugd/b06fdc_5772198b03034ea1b82d7241321.acec8.pdf, index.true. 2024, noyabr.
13. Suyunova D.D. Korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasiga ilmiy qarashlar. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 7-son, UO'K: 35.073.6. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss.7-pp.393-402>. 2024, iyul.
14. Suyunova D.D. Corporate in joint stock companies ways to use digital technologies to improve management. European journal of research development and sustainability (EJRDS). Vol. 4 no 09, issn: 2660-5570. <https://scholarzest.com/index.php/ejrds/article/view/3825/3055>. 2023, sentyabr.
15. D.X.Suyunov O'zbekistonning xalqaro reyting va indekslardagi o'rnini yaxshilash hamda davlat organlari va tashkilotlarida ular bilan tizimli ishlash mexanizmlari. Science and innovation 2 (Special Issue 13), 486-488. 2023.
16. D.X. Suyunov Theoretical principles of improving the modern corporate control system in joint stock companies International journal of economic perspectives. 16 (11), 90-97. 2022.

- 
17. D.X. Suyunov, S.E. Elmirzayev Korporativ boshqaruv. Darslik–Toshkent 2022.450 bet.
 18. A.K. Olimovich, M.Butabaev, S.D. Kholmuradovich Project management in the system of strategic company management Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11 (7), 40-44. 2023.
 19. D.X. Suyunov Ways of its Development in Uzbekistan, BPG Economy Genius Repository 24, 7-15.2023.
 20. D.X. Suyunov, E.A.Xoshimov Zamonaviy sharoitlarda O‘zbekistonda korporativ boshqaruv tizimi rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari. Журнал Экономика и инновационные технологии, 2019. 197-210 бетлар.
 21. B.F.Ganixodjaev, D.X.Suyunov, Sh.Xusainov. Posobie po korporativnomu upravleniyu. Tashkent–adabiyot uchkunlari 2017.
 22. D.KH. Suyunov, Kaytarov. V. (2023) Problems in the development of remote banking services in commercial banks of Uzbekistan World economics and finance bulletin 26, 39-46.
 23. Б.Ф.Ганиходжаев, Д.Х. Суюнов, А.Т. Кенжабаев, А. Кувандиков Развитие цифровой экономики в Узбекистане и ее основные направления Экономика и бизнес: Теория и практика, 38-43 2.2023.